

Erdei Ferenc

(Szerencs, 1933. 08. 28. – Balatonyörök, 1986. 08. 08.)

Összeállította: Csutiné Schleer Erzsébet

Erdei Ferenc építész, restaurátor, építészeti író és illusztrátor a szerencsi és miskolci középiskolai évek után tanulmányait az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem Építésztechnológiai Karán végezte 1952-1957 között. Híres tanárai, mesterei között említhetők: Csonka Pál, Rados Jenő, Weichinger Károly, Bardón Alfréd, Pelikán József, Kiss Tibor, Pogány Frigyes. Szakmai munkásságát 1957-ben az Országos Műemlékvédelmi felügyelőségnél kezdte és haláláig ott dolgozott. 1968-ban a Tervezési Osztály műteremvezetője lett, majd 1984-ben az Építészeti Osztály vezetőjévé nevezték ki. Munkásságának fő területe a műemlékek helyreállítása volt. Helyreállított épületeinek jelentős részét újra hasznosították: turisztaszálló, hotel, művészház, múzeum stb. létesült bennük.

Sokoldalú építész volt. Több kiállítást rendezett, könyveket illusztrált, publikált a *Magyar Építőművészet* és a *Műemlékvédelem* című lapokban, a *Tájak, korok, múzeumok* és a *Helyreállított műemlékeink* sorozatban pedig számos kiadványa jelent meg a hazai műemlékekről.

Egyik legelső és egyben korszakalkotó munkájaként tartják számon a veszprémi Szent György kápolna modern hangvétellű védőépületét (1960). Korai templom-építészetünk számos alkotása terve alapján nyerte el mai látványát:

- 1964: *Váraszói templom helyreállítása*
- 1963-1965: *Felsőörsi plébániatemplom és prépostsági ház helyreállítása*
- 1976-1977: *Zalaegerszeg-csácsbozsoki templom bővítése*
- 1977-1982: *Miskolci avasi református templom helyreállítása*
- 1980-1983: *Kiszombori rotunda helyreállítása*
- 1983-1988: *Visegrádi főesperesi romtemplom védőépülete*

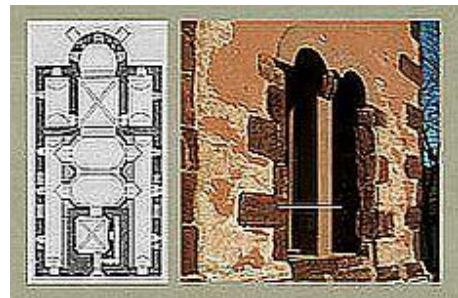
Veszprém, Szt. György kápolna

Miskolc, avasi templom

Kiszombor, rotunda

Felsőörs, templom

Több középkori eredetű magyarországi vár helyreállítása, vagy várrom restaurálása készült el a tervei szerint:

- 1959-1991: Szerencsi vár helyreállítása és új felhasználása
- 1961-1968: Kispánai vár restaurálása
- 1962-1963: Várgesztesi vár restaurálása
- 1963-1968: Szigetvári vár helyreállítása

Szerencs

Kispánai

Várgesztes

Budapest, Táncsics utca,
Kulturális Örökségvédelmi Hivatal székháza

Akár szimbolikus értékkel is bír, hogy a hajdani Országos Műemlék Felügyelőség (ma Kulturális Örökségvédelmi Hivatal) székháza a budai várnegyedben a Mátyás templom szomszédságában Erdei Ferenc terve alapján készült (Havassy Pállal együtt), egy 18. századi műemléképület helyreállításával, újszerű zártudvaros bővítésével 1965-1967-ben. Az utcaképben fontos szerepet játszó késő-barokk homlokzatot hitelesen helyreállították; ám a "palotahomlokzat" mögött új belsőteret alakítottak ki.

Erdői Ferenc sokrétű munkásságát jelzi, hogy a 70-es években mintegy 30 templom részére tervezett új liturgikus teret (felsőörsi, egri ciszterci templom, keszthelyi templom, Vác Felsővárosi templom, veszprémi és kalocsai székesegyház), mindig igazodva a történelmi falak által meghatározott lehetőségekhez.

Munkamódszere szerint több stílust bemutató változatokat tervezett, az azonosítható részleteket helyreállította, vagy semleges – Itáliában szerzett tapasztalata nyomán többnyire téglából készített - formákkal pótolta és a hozzáépítéseket a 60-as, 70-es évek konstruktivista felfogásában készítette el (vasbeton védőépület alkalmazása - Kisnánai vár).

Új épületeit a műemléki környezethez való alkalmazkodás és finom részletmegoldások jellemzik.

1968 - 1985 között 8 építészeti tervpályázaton vett részt, általában sikerrel, 4 első és 2 második díjat ért el; két tervét megvásárolták.

Pályafutásának kiemelkedő munkáit jelentették székesfehérvári tervezési feladatai, mint az Oskola (volt Zalka Máté) u. 11. foghíjbeépítés (1970-71) és a műemléki szenzációként számon tartott Oskola (volt Zalka Máté) u. 6. - műemléki lakóház helyreállítása (1974-77).

A székesfehérvári városalapítás ezredik évfordulójának (1972) megünneplése együtt járt számos belvárosi ház homlokzatának sortatarozásával. Ekkor kerültek napvilágra az Oskola (Zalka Máté) utca 6. sz. házban az addig ismert gótikus részleteken túl egy középkori polgárház jelentős maradványai. (Az 1850-es években a ház lakója volt Goldziher Adolf kereskedő, itt született fia, a világhírű orientalista, Goldziher Ignác)

Székesfehérvár, Oskola utca 6.

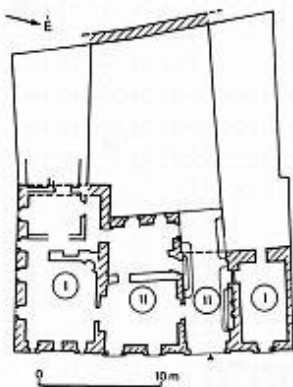
A műemléki helyreállítás tervezője, Erdei Ferenc szerint, utalva egy korábbi indo-

kolatlan belvárosi bontásra:

”A felújítás jellege megváltozott. Az eddig nagyrészt funkcionális problémákról a hangsúly áttevődött a műemlék-helyreállítási kérdésekre. Így a tervezési munkák szakszerű megalapozására falkutatások, régészeti feltárások indultak. Ezek eredményei, következtetései épültek be a helyreállítási tervekbe.”

A feltárások során (régészet, falkutatás: Cs. Dobrovits Dorottya) előkerült a városban máig legkorábbiként ismert, a 13-14. század fordulójának évtizedeiből származó lakóház. A késő gótikus épület barokk átépítése a 18. század második felében történt.

A hazai műemlékvédelem történetében korszakalkotónak számít, hogy a ház középkori épületrészének helyreállítása során a kibontott részek, a mai kiegészítésekkel látványosan megkomponálva, bemutatásra kerültek. Főhomlokzatának déli oldalán elkészült a nyerstéglával kiegészített oromzatú, kapcsolt ablakos középkori ház rekonstrukciója. A késő Árpád-kori sarokház utcai homlokzatait a helyreállítás vakolatlanul hagyta, elkülönítve a csatlakozó vakolt barokk homlokzatszakaszoktól, ahol a barokk architektúrát a középkori részhez hangolva újították fel.

Oskola u. 6. alaprajz. Rajzolta: Egyed Endre

Falazati részletek

A földszinten ülőpados, gótikus ablakok rekonstrukciója valósult meg. A kapualjban 14. századi ülőfülke, vele szemben gótikus pincelejárat és ablak. A többperiódusú középkori nyílások helyreállításával kialakított emeleti sarokteremben faragott tölgyfa gerendákból rekonstruált mennyezet készült. Az utcai homlokzat mentén feltárták és bemutatták az eredeti utcaszintet is.

Székesfehérvár, Oskola utca 6. részletek

A fehérvári Megyeház u 11. sz. „Istenszemes ház” helyreállítása (1980-83) is Erdei Ferenc nevéhez fűződik. Az utcasorban álló klasszicizáló barokk lakóház a 18-19. század fordulójáról késő középkori eredetű falak felhasználásával épült. Később az utcai homlokzatot gótizáló stílusban átalakították, majd ezt utóbb el-takarták. Erdei Ferenc terve alapján a köztes állapotot állították helyre. Az átépítéskor keletkezett félköríves ablakokat megőrizték, körülöttük kibontották az eredeti kora klasszicista, gótizáló homlokzati architek-túrát, a kapu két oldalán, szimmetrikus elrendezésben pillérekre támaszkodó csúcsíveket. Szép kapujának kovácsoltvas részletei figyelemre méltóak. A népi elemekkel díszített homlokzat a 1960-as években tatarozás áldozata lett, de visszaállították a homlokzaton a ka-pu fölötti félköríves oromzat stukkóból készült „Isten szeme” ábrázolást, amely a korábban elpusztult.

Székesfehérvár, Megyeház utca 11.

Erdi Ferenc 1967-ben Ybl-díjat kapott „a műemléki épületek helyreállításának tervezési munkájáért, különös tekintettel a veszprémi Szt. György kápolna védő-épületének és a szigetvári vár helyreállítási terveire”.

1993-ban *Erdi Ferenc, Ybl-díjas építész életműve* címmel kiállítással emlékeztek meg róla az Országos Műemlékvédelmi Hivatal aulájában.

Forrás:

WIKIPÉDIA, www.artportal.hu,

Magyar Életrajzi Lexikon <http://mek.niif.hu/>

Évek, művek, alkotók. Ybl Miklós-díjasok és műveik 1953-1994 – ÉTK Budapest, 1995

Sedlmayr János: *Erdi Ferenc 1933-1986 (Műemlékvédelmi szemle 1986/4.)*

Sedlmayr János: *Erdi Ferenc építész munkássága (Műemlékvédelmi szemle 1994/ 2.)*

Fejér megyei Műemlékjegyzék

Magyarország műemlékei, Székesfehérvár – szerk: Entz Géza Antal – Osiris, Bp., 2009.

www.muemlekem.hu, www.museum.hu, www.magyar-varak.hu